БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫҖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы.

1925 чылда үдезилетингеи.

1952 ноябрь 29 СУББОТА № 231 (2661)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Тайбың камгалалының Совет Комитединиң пленуму (1 арын).

Тайбың камгалалының Тыва область комитединиң пленуму (1 арын).

КПСС обкомунда (1 арын).

КПСС ОБКОМУНУҢ II ПЛЕНУМУ. Бүгү-ниити чеди чыл өөредилгезиниң хоойлузунуң область күүсетинип турарының дугайында (2 арын).

СОВЕТ ТУРГУЗУГ: М. Шогжал.— Район Совединиң сессиязы (3 арын).

РАЙОННАР СОЛУННАРЫНЫҢ АРЫННАРЫНДАН: Д. Рылов.— Массаның чогаадыкчы идепкейин амыр-дыш чок хөгжүдер (3 арын).

И. В. СТАЛИННЫҢ «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп чогаалын болгаш КПСС-тиң XIX съездизиниң материалдарын даштыкыда өөренип турары (4 арын).

Улустарның тайбың камгалалының Конгрезинге белеткелдер (4 арын).

БАШКЫЛАРНЫҢ КОМСОМОЛ ОРГАНИЗАЦИЯЗЫ

Бистиң школаларывысче чыл бүрүде-ле аныяк башкылар—башкы училищелерин болгаш институттарын доосканнар кээп турар. Оларның хөй кезии—комсомолчулар. Боттарының өөредилгезиниң чылдарында олар комсомолчу каңналыышкынны алганнар, билиг база чурум дээш демиселге аныяктар коллективиниң күжүн олар билгеннер, хөй-ниитичи ажыктыг ажыл-чорудулгага сонуургалдыглар.

ВЛКСМ-ниң XI съездизи башкыларның комсомол организацияларының хүн бүрү сонуургаар болгаш кылыр ажылдарының айтырыгларын тодаргайлаан. Школага комсомол ажылының дугайында ооң резолюциязында бижээни болза, башкыларның комсомол организациязы өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарны экижидер болгаш сайзыradыр талазы-биле школалар директорларынга эң-не хөй дузалажыр, өөреникчилериниң бедик шынарлыг өөредилгезин чедип алыр, школаларның ажылында четпестерни илередир болгаш чайладыр, эки ажылдыг башкыларның дуржулгазын байыдар болгаш нептередир ужурлуг. Башкыларның комсомол организациязы аныяк башкыларның идеялыг болгаш культурлуг деңнелин бедидер дугайында үргүлчү сагыш салыр хүлээлгелиг. Башкыларның комсомол организациялары школаларның комсомол болгаш пионер организацияларының бүгү-ле ажылынга киржир, ВЛКСМ-ниң хүрээлеңинге аныяк башкыларны идепкейлиг хаара тудар ужурлуг.

Социалистиг тургузуушкуннуң бүгү адырларынга партияның директивал арының херек кырында идепкейлиг чорудукчулары болурун комсомолдан партия Уставы негеп турар. Ниити билиг школаларының социалистиг кижизидикчи ужур-утказын улам бедидерин партияның XIX съездизи негээн.

КПСС обкомунуң ийиги пленуму болза, бүгү-ниитиниң чеди чыл өөредилгезиниң хоойлузунуң область школаларында күүсетинип турарының дугайын чугаалашкаш, четпестерни илереткен, тодаргай сорулгаларны айыткан шиитпирни үндүрген. Ол негелделерни болгаш шиитпирлерни амыдыралга боттандырарынга башкыларның комсомол организациялары шуут хамаарылгалыг.

Комсомолчу башкылар школачы амыдыралды организастаарынга боттарының бүгү күжүн идепкейлии-биле угландырар, школаның коммунистериниң болгаш администрациязының бирги дузалакчылары болур ужурлуг. Өөредилге чорудулгазын болгаш өөреникчилерни кижизидерин экижидеринге идепкейлиг киржип, башкылар коллективтеринге бедик алдарны чедип ап турар комсомол организациялары бистиң областтың школаларында бар. Бии-Хем районнуң Тарлаг сумузунда эге, Кызылдың №3 ортумак школаларның башкыларының комсомол организациялары маңаа чижек болур.

ВЛКСМ-ниң башкылар организациязының башкылар ортузунга чоруткан ажылының түннели башкыларның ажылындан көстүр. Бай-Тайга районда 92 башкылардан 47 кижи бо чылын чаа ажылдап эгелээн. Районнуң комсомол организациязы ол башкылар ортузунга кижизидилгелиг ажылды экижитпейн турар, школаларның өөредилгезиниң шынары чавыс деңнелде. Башкыларның комсомол организациязының ажылын школа иштинге өөредилгениң болгаш кижизидилгениң деңнелин улам бедидеринче шиитпирлии-биле угландырар херек. Ол болза, школа ажылдакчыларынга партияның болгаш чазактың берген кол даалгазы болур.

Социализмден коммунизмче чоорту шилчилгениң моон соңгаар боттандырар үш кол чүүлдерин эш И. В. Сталин бодунуң «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп чаа ажылында айыткан. Үшкү чүүлде болза, ниитилелдиң кежигүннериниң культурлуг өзүлдезин чедип алырының негелделерин тодаргайлаан. Бүгү-ниитиниң политиктиг билиин бедидер талазы-биле ажыл бистиң областа ам-даа кошкак. Каа-Хем, Сүт-Хөл, Барыын-Хемчик, Эрзин районнарда башкыларның политиктиг өөредилгезинге партия, комсомол организацияларының талазындан контрольду дыка кошкак чорудуп келген. Чамдык башкылар боттарының билиин бедидер дугайында ажылдавайн, солун безин чагыдып албайн турар фактылар бар. Ындыг четпестер дүрген чайлатынган турар ужурлуг.

Башкылар коллективиниң ниити хүлээлгези—башкылаашкынның мергежилин экижидери, өөреникчилериниң быжыг болгаш ханы билии дээш демисежири болур. Маңаа башкыларның дуржулга солуушкуну кол рольду ойнаар. Улуг-Хем районнуң Киров аттыг колхозтуң чеди чыл школазында башкыларның комсомол организациязы ол ажылды чорудар талазы-биле школа дирекциязынга эки дузалажып турар. Ында башкылар чөвүлели доктаамал ажылдап келген. Торгалыгның чеди чыл школазының башкылары-биле ол школаның методиктиг катыжышкыны план ёзугаар доктаамал ажылдап турар.

Дуржулгалыг башкыларның ажылының методун кичээнгейлиг өөрениринге, башкылаашкынның бышкан мергежилин чедип алыр чүткүлге аныяк башкыларны кижизидер херек. Аныяк башкыдарның аразында ажылдың чаа-чаа чедиишкиннерин көргүзүп турарлар база хөй. Башкыларның комсомол организациязы аныяк башкының чедиишкинин ыяавыла билип алган турар, ооң ажылының ол эге чедиишкиннерин байыдар, дуржулгалыг эрги башкыларның дузаламчызы-биле ооң эки ажылын тодаргай үнелээр херек. Оон ында хөй-хөй аныяк башкылар класска бөлгүмнер ажылын эки удуртуп билирлер. Ону эрги башкылар база сонуургаар. Эрги болгаш чаа башкы кадрларны найыралдыг чаңгыс коллектив кылдыр сырый катыштырарынга, ниити чедиишкиннерни быжыглаарынга башкыларның комсомол организациязы улуг сонуургалдыг болур херек.

Башкыларның болгаш өөреникчилерниң комсомол организацияларының аразында таарымчалыг харылзаа чамдык школаларда ам-даа тургустунмайн турар. Комсомолчу башкылар өөреникчилерниң комсомол организациязының амыдыралындан болгаш ажыл-чорудулгазындан шуут хоорук туруп болбазы тодаргай. Оларда дуржулга бай, билиг бедик болганда өөреникчилерниң комсомол организациязынга идепкейлиг дузалаар хүлээлгелиг.

Башкыларның комсомол организациязының ажыл-чорудулгазы нарын. Ол болза, аныяк башкылар коллективиниң угаанының башкарыкчызы болгаш дайынчы организакчызы болур. Ол болза, башкыларның идеялыг амыдыралын башкарар, школаның ниити ажылының чедиишкини дээш башкыларның энергиязын болгаш чогаадыкчы инициативазын хөгжүдер ужурлуг.

ИНЕК БУРУЗУНДЕН 5350 ЛИТР СҮТ

ХАРЬКОВ. Областа мурнакчы Первухинский совхозтуң сүт-бараан фермазының ажылдакчылары сүт саалдазының талазы-биле чылдың спаслдазын күүседирин дооскан. Мында инек бүрүзүнден ортумаа-биле 5350 литр бедик үстүг сүттү алган.

Первухинскийниң саанчылары чыл төнчүзүнге чедир инек бүрүзүнденне 6 муң литр сүттү саап алыр деп хүлээнгеннер.

(СЭТА).

Тайбың камгалалының Совет Комитединиң пленуму

Тайбың камгалалының Совет Комитединиң пленуму Москвага болуп эрткен. Улустарның тайбың камгалалының ам болур деп турар Конгрезинге белеткелдиң дугайында айтырыгны пленумга чугаалашкан.

Тайбың талалакчыларының дөрткү Бүгү-әвилел конференциязын бо чылдың декабрь 2-де Москвага чыылдырар дугайында шиитпирни тайбың камгалалының Совет Комитединин пленуму үндүрген.

(СЭТА).

ТАЙБЫҢ КАМГАЛАЛЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ КОМИТЕДИНИҢ ПЛЕНУМУ

Бо чылдың ноябрьның 27-де, Кызылга Тайбың камгалалының Тыва область комитединиң пленуму болуп эрткен. Пленумга: бо чылдың декабрьның 12-де Венага болур улустарның тайбың камгалалының конгрезиниң дугайында информацияны дыннаан болгаш Бүгү-әвилелдиң тайбың талалакчыларының конференциязынга төлээлер соңгуур дугайын чугаалашкан.

Улустарның Тайбың Камгалалының Венага болур конференциязының дугайында информацияны Тайбың Камгалалының Тыва область комитединиң даргазы эш О. Саган-оол кылган.

Бүгү-әвилелдиң тайбың талалакчыларының бо чылдың декабрьның 2-де Москвага болур конференциязынга Тыва областан төлээлерге эштер Х. Анчымаа, Л. Чадамба оларны соңгаан.

Партияның XIX съездизиниң шиитпирлерин таныжып турар

МАГНИТОГОРСК. Магнитогорскиниң Сталин аттыг металлургия комбинадының коммунистери партияның XIX съездизиниң түннелдерин изии-биле чугаалажып көрүп турар.

Бир дугаар мартен цехинге болган партия хуралынга комбинаттың директору эш Борисов илеткел кылган. Металлургияның мурнунга съездизиниң салган онаалдаларының дугайын ол чугаалаан.

Техниканы болбаазырадыр база агрегаттарны ажыглаарын экижидери дээш моғаг чок демиселди комбинаттың коммунистери чорудуп турар. Металлдың чидириин чок кылыр дээш, бүгү участоктарга чыл планын хуусаа бетинде күүседир дээш чарышты цехте партия организациязы удуртуп турар. Аңгы-аңгы бригадаларның ажылдарының түннелдерин партия бөлүктеринде чугаалажып көрүп турар. Ол бүгү болза, продукция бүдүрүп үндүрүүшкүнүнүң өзүлдезин болдуруп турар. Каң эзилдирилгезиниң деңнели 5 хуу хире көдүрүлген.

Ажылчыннарның мергежилин бедидериниң дугайында цехтиң партия организациязы хүн-бүрүде сагыш салып турар. Металлдың шынарының талазы-биле курсту кудукчуларга организастаан, каң эзилдирикчилери каң эзилдиреринiң технологиязын өөренип турар.

Хуралга чүве чугаалаан каң эзилдирикчизи коммунистер, мастерлер болгаш инженерлер болза, 1953 чылдың планын дүрген күүседиринге дузалаар бүдүрүлгениң чаа курлавыр күштерин ажыглаарын айытканнар.

Металлдың чидириин кызырарын болгаш ооң бот-үнезин чиигедирин болдурар саналды мастер Михеев киирген. Эзилдиригниң хөй күш киреp чорудуушкуннарын механизастаарының чугулазын мастер Крутый айыткан.

Партияның XIX съездизиниң төөгүлүг шиитпирин хурал эп-сеткилдиг чөптүг деп көрген.

Комбинаттың өске-даа цехтеринге, а ол ышкаш Магнитогорскиниң дагжыларының болгаш тудугжуларының партия хуралдары шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлелдер калбарган үеде бедик идейлиг деңнелге эрткен.

Бешки сталинчы беш чылда үлетпүрнүң хөжүлдезиниң дугайында коммунист эш Сукристиктиң илеткелин «Вольта» деп электри машина тудуушкунунуң заводунуң бир цехиниң ажылчыннары улуг сонуургалдыы-биле дыннаан.

Цехтерге илеткелдер кылыры—бүдүрүлгениң коммунистериниң организастааны, партияның XIX съездизиниң материалдарын пропаганда лаарының хөй хевириниң бирээзи болуп турар.

Бүгү цехтерде көргүзүлге агитациязын организастаан. Витриннерин болгаш ханаларны дерип кылганында бешки беш чылдың планының дугайында материалдарны аскап.

КАЛУГА. Хоорайның бүдүрүлгелериниң партия организациялары бешки беш чылдың планының талазы-биле партияның XIX съездизиниң директиваларын калбаа-биле прогагандалап турар.

«Бо саннарны шиңгээдип ал!» деп эгениң адааңда өңнүг плакаттарны электри механиктиг заводтуң девискээринде аскан. Чаа сталинчы беш чылда үлетпүрнүң болгаш улус ажыл-агыйының өске-даа адырларының өзүлдезиниң перспективаларын мында тодаргай көргүскен. Бүдүрүлгелерге: «ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң бешки беш чыл планы—социализмден коммунизмче чоорту шилчириниң оруунче улуг базым болур» деп темага лекциялар болуп эрткен.

(СЭТА).

Архангельск область. Партияның XIX съездизиниң делегады, Холмогорский районнуң Сталин аттыг колхозунуң саанчызы, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры М. И. Штаборова съезд дугайын колхозчуларга чугаалап берип олурары.

Чуруу К. Богдановтуу. СЭТА-ның пресслишези.

КПСС обкомунда

Партия обкомунуң школа килдизи чырыдыышкын, комсомол сан организацияларының удуртукчу ажылдакчыларының хуралын чыылдыргаш, аңаа область көдээ болгаш ажылчын аныяктар школаларының ажылының байдалын чугаалашкан.

Бо айтырыгның талазы-биле облоноуң инспектору эш Зубованың кылган информациязындан илерээни: эрткен 1951—1952 өөредилге чылының эгезинде область көдээ аныяктарның 13, ажылчын аныяктарның 4 кежээки школалары организастатынып, оларга 1000 ажыг аныяктарны хаара туткан турган болза, районнарның, Кызыл хоорайның партия, совет организациялары ылангыя улус өөредилгезиниң органнарының ажылын чугула көрбейн, боттарының кичээнгейин оон шуутла дашкаарлатканының түннелинде, үстүнде школаларның чүгле эвээш кезии часкы шылгалдаларга чедир ажылдаан. 1000 ажыг өөреникчилерниң дөңгүп-ле 470-ни шылгалдаларга киришкен. Кызыл хоорайның кежээки школазын 11-ле кижи дооскан боордан башка, өске школаларны чаңгыс-даа кижи дооспаан.

Аныяктарның кежээки школаларының ажылының багай түннелдиг болганын облоно болгаш районнарның улус өөредилге килдистери, ук школаларны сан органнары акшаландырбаанынга шамнаксап, ынчангаш боттарын ооң-биле «буруу чок бис» кылдыр бадыткадырын оралдажып келгеннер. Шынында сан органнарында кандыг-даа буруу чок, харын ол школаларның хереглелдеринге чарыгдаары-биле көрдүнген бүгү түнүү чогуур өйүнде саадал чогу-биле үндүрүп берген турганы хуралга илерээн.

Ниити областы-биле алырга, ол сорулгага көрдүнген 300 муң чыгам рубльдиң чүгле 240 муңу ажыгланган болуп турар. Ооң иштинде Барыын-Хемчик районнуң улус өөредилге килдизи көдээ аныяктарның кежээки школазынга берген 18 муң рубльдиң чаңгыс копеен-даа ажыглаваан, а Туранның ажылчын аныяктар школазы планда көрдүнмээн турбужа, туразы-биле артык класстар немей ажыткаш, оларга хөй чарыгдал үндүргени-биле ам улуг бергедээшкинге таваржып, чаа өөредилге чылын эгелээр аргажок болуп турар.

Бо чылын областа көдээ аныяктарның 14, а ажылчын аныяктарның 4 школаларын организастаары планнатынган болза, оларның хөй кезии бодунуң ажылын мынчага эгелевээн. Чамдык черлерде озалдаашкын-биле эгелезе-да өөреникчилерниң составы четчелетинмээн болгаш кичээдер үстүүшкүнү хөйү-биле болдунуп турар. Чижээ, Кызыл хоорайның кежээки школазынга 700 ажыг аныяктар хаара туттунар ужурлуг турган болза, ам чүгле 360 кижи өөренип турар, а оон өскези баштайгы каш кичээлдерге келгеш, оон бээршуут соксаан.

Аныяктарның кежээки школалары комсомолдуң чиңгине херээ болур турбужа, ВЛКСМ обкомунуң эгелээш, тус-тус райкомнарга чедир ооң удуртулгазындан шуут дашкаарлаанын, бар школаларның ажылынга эмгелиг байдалды тургузарының улуу, харын улус өөредилге органнары-биле сүмелешпейн, соора айтыышкыннар берип, будулгаазын үндүрүп турарын хуралдың киржикчилери шын шүгүмчүлээн.

Кежээки школаларның ажылын улус өөредилгезиниң органнары кончуг шын эвес планнап турары-биле учёт түннелдиң ужуру мырыңай билдинместээн. Бо чылын ажылдап эгелээн школаларны облоно чырыткы, өөредилге херекселдери-биле мынчага хандырбаан.

Үстүнде бүгү четпестерни барымдалааш, кежээки школаларга учёт отчёттуу дүрген эмгелээр, оларның ажылын өйлүг байдалга тургузар дугайында чоокку хүннерде шиитпирлиг хемчеглерни алыры чугула деп хуралдың киржикчилери санаан.

Колхозчу суур өзүп турар

Өвүр районнуң Хандагайты сумузу область төвүнден ырак черниң бирээзи болуп турар. Аңаа моон мурнунда көшкүн ажылдыг араттар чурттап чораан. Олар шаг-үени хая-даглар кезиир көшкүн амыдыралы-биле эрттирип чораан. Ол сумуга шаанда шагда тудуг деп чүвени билбес чорааннар. Сумунуң хуу ажылдыг чораан араттары эрткен чылда «Коммунизмче орук» деп колхозту организастап, чаа амыдыралды тургузуп эгелээннер. Оон бээр үр болбаан—чүг-ле чыл чедип турар. 1952 чылдың март айга чедир колхозтуң төвүнге 2 чурттагга бажыңы-биле 1 аът кажаазындан өске кандыг-даа тудуг чок турган. Колхозчу суурну калбартырының айтырыын колхозчулар боттарының ниити хуралынга чугаалашкаш шиитпирин күүседиринче март айда эгелеп кирипкеннер.

Колхозтуң тудуг бригадазы октябрь 1-ге чедир 6 ай иштинде чурттагганың 13 чаа бажыңнарын крышалап, мал кажаалары, херимнер, столдар, сандайлар, шкафтары-биле кады бүрүн кылып дооскаш, 13 колхозчуларны соок, хирлиг кидис өглерден чырык, чылыг чугайлатынган арыг-шевер чаа бажыңнарже көжүрүп киирген.

Ооң-биле кады колхозта чаа-чаа уран-шевер кадрлар тыптып үнүп турар. Чижээ, тууйбу кылыр тускай эртем чок чораан эш Самбуу ол-ла үеде бодунуң тывынгыры-биле 28.000 тууйбуларны бүдүрүп үндүрген. Аныяк колхозчу эш Чаагай-оол бодунуң сонуургалы-биле колхозчуларның бажыңнарынга печкаларны тудуп тургускан. Колхоз тууйбу-биле печка кылыр мастерлиг болган.

Ол-ла үениң иштинде тудуг бригадазы Хандагайтының Кужур-Чыраага турган эге школа-биле башкылар чурттаар бажыңнарны колхоз төвүнде эккеп белеткээн, ам школада уруглар өөренип турар. Ол ышкаш аңаа турган эрги магазинни көжүрүп эккелгеш, ам чаа хевирлиг кылдыр культуржудуп кылган.

Аныяк колхозчу суурнуң тудуушкунунда 58 харлыг Найдың кадайдан эгелээш, Самбуу, Дондук-оол, аныяк печник Чаагай-оол болгаш өске-даа хөй-хөй тудугжуларга чедир мурнакчылар хүн бүрү көвүдеп турар.

Колхозчу суурну улам ынай калбартыры дээш тудуг бригадазы Саглы сумузунда «Кызыл тук» колхозтуң тудуг бригадазы-биле социалистиг чарышты салып алган улуг күжениишкинниг, бот-боттарының аразында бедиткен хүлээлгелерни алган ажылдап турарлар.

Аңчыларның чедиишкиннери

Партияның XIX съездизинге алдар болдурган социалистиг чарышка алган хүлээлгелерин Каа-Хемниң аңчылары ак-сеткилдиг боттандырып турар. «Октябрьның 14 чыл ою» колхозтуң аңчызы Биче-оол 1500 рубльдиң өлүүн киирерин хүлээнгеш, баштайгы ээлчегде 2500 рубльдиң өлүүн азы 450 диинни, 1 кишти дужааган.

Районнуң аңчыларының сөзү оларның ажыл-ижинден карышпайн турар. Аңчы Тапян-оол эвээш хүннер иштинде чорааш 250 диинни киирген. Ол ышкаш 74 харлыг Шарыпов Сизиңден 1530 ажыг рубльдиң өлүүн азы 400 диинни өлүрген. Ындыг тода адыгжы мергежилдиг аңчылар районда хөй.

Мурнакчыларның дуржулгазын калбартыр, ылангыя районнуң аң өлүк планын шевергин күүседирi дээш аңчылар ам ийиги ээлчег-биле база аъттанып турарлар.

Колхозчу кадарчы

Кызыл районнуң «Черби» колхозтуң 42 аныяк инектерин кадарып турар 63 харлыг Көк-оол ашак бодунуң хүлээлгезин ак сеткилдиг күүседип, оларның деңгилдезин чыл бүрү ортумактан өрү кылдыр семиртип турар.

Бо эрткен чайын ол инектерниң кадарылгазын чедиишкинниг чорутканынын инек бүрүзү семис күштүг болуп турар. Эш Көк-оолдуңнуң колхозунга эки малчыннарның бирээзинге санадып турар. Бо чылын баштайгы аванска 500 килограмм ажыг тарааны алган.

КПСС ОБКОМУНУҢ II ПЛЕНУМУ

Бүгү-ниити чеди чыл өөредилгезиниң хоойлузунуң областа күүсетинип турарының дугайында

КПСС обкомунуң секретары эш С. С. Сонамның илеткелинден

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XIX съездизи совет улустуң мурнунга, бистиң күрүневистиң мурнунга коммунистиг тургузуушкуннуң улуг перспективаларын ажыдып турар шиитпирлерни хүлээп алган.

Улуг баштыңчылар Ленин биле Сталинның айтыышкыннарын удуртулга болдурбушаан, партия болгаш чазак болза, ажылчыннарның болгаш тараачыннарның культурлуг хөгжүлдезинге улуг кичээнгейни салып келген. Социалистиг тургузуушкуннуң, үлетпүрнүң болгаш көдээ ажылагынның хөгжүлдезиниң чедиишкиннеринге үндезилээш, Совет Эвилелинге культура революциязы тиилээн. Ажылчыннарны болгаш тараачыннарны культурлуг болгаш билиглиг болдурар деп сорулганы партияның XVIII съездизинге эш Сталин тургускан.

Партия болгаш күрүне эш Сталинның ол айтыышкыннарын чедиишкинниг боттандырып келген. Бо чылын 57 миллион кижи бистиң чуртувустуң школаларында өөренип турар.

Социалистиг нацияларның улуг өг-бүлезинге киргенден бээр совет Тываның культура фронтузунда чедип алган чедиишкиннери ленинчи-сталинчы национал политиканың тиилелгезиниң дугайын база херечилеп турар. Обласка 1945 чылда 8400 өөреникчилерлиг 122 школалар турган, 1952 чылда 28.448 өөреникчилерлиг 174 школалар бар. Башкы кадрларның саны 1894 кижи четкен. Областың улус өөредилгезинге бо чылын 64 миллион рубль бердинген.

Партияның болгаш чазактың база эш Сталинның шуут бодунуң сагыш салыышкынының ачызында, бистиң областа улус өөредилгези чүгле сан талазы-биле эвес, а шынарының талазы-биле бурунгаар базымны кылып, улуг хөгжүлделиг болган. Чазактың айтыышкыны-биле область школаларының интернаттарында 7500 ажыг уруглар күрүне хандырылгазынга кирген. Ниити билигниң ортумак школаларындан аңгыда тускай ортумак эртемниң өөредилге черлери ажытынган болгаш ажылдап турар. Областан Москваның, Ленинградтың болгаш чурттуң өске-даа үлетпүр, культура төптериниң дээди база ортумак өөредилге черлеринче өөренип чорутканнарның саны өскен.

Тыва улустуң культурлуг хөгжүлдезиниң херээнге күрүнениң хандырып берген хөреңгилерин болгаш тургузуп берген аргаларын бодувус область иштинге харын четче ажыглавайн турарывыс моон соңгаар канчап-даа эптежип болдунмас четпес ажыл болур.

Областар төптеринге чеди чыл өөредилгезинден бүгү ниитиниң ортумак (он чылдың) өөредилгезинче шилчиирин беш чылдың төнчүзүнде доозар, өске хоорайларга болгаш көдээ черлерге бүгү ниитиниң ортумак (он чылдың) өөредилгезин келир беш чылда бүрүн боттандырарынга чогуур чүүлдерни белеткээр сорулганы партияның XIX съездизи салган. Ниити билиг школаларының социалистиг кижизидикчи ужурдузазын улам бедидерин, ортумак школа доозуп турар өөреникчилерниң профессияны хостуг шилип алырынга чогуур байдалды хандырарын беш чыл планының талазы-биле съездиниң хүлээп алган директивалары негеп турар.

Бүгү ниитиниң өөредилгезиниң күүселдези болза, школа назылыг бүгү уругларны школаларже хаара тутканы-биле, өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарның деңнелин тодарлайлап турар өөредилгениң шынары-биле көргүстүнер ужурлуг. Обласка бүгү ниитиниң чеди чыл өөредилгезиниң бирги чылы болур 1951—1952 өөредилге чылында чаңгыс-даа район өөреникчилерни школага хаара тударының планын күүсетпээн.

Партия болгаш совет органнарының талазындан улус өөредилгезинге удуртулганы болгаш контрольду кошкак боттандырып келген. 1430 өөреникчилер өөредилге чылының тургузунда казытынып үнген. Өөредилге-кижизидилгелиг ажылдың деңнелиниң чавызының. Чырыдыышкын министерствозунуң доткаатканы өөредилге чорудулгазының корумдурумун эки сагываанының, улус өөредилгезиниң органнарының талазындан эки контроль чогунуң түннелинде школаларның өөредилге түңнели куду шынарлыг болган. 1734 өөреникчилер ол-ла класстарынга катап өөренир болуп арткан. 1937 өөреникчилер күзүн катап шылгалыр болуп арткаш, оларның дыка хөйү шылгалданы база-ла тудуп шыдаваанар.

Өрү классче шилчээн өөреникчилерниң үштүн бир кезии «3» демдектиг болган. Эрткен чылын ортумак школа дооскан өөреникчилерниң иштинден чаңгыс-даа кижи алдын медаль чедип албаан. Чүгле 10 кижи мөңгүн медальдыг дооскан.

Бо өөредилге чылының эгезинде четпестер болгаш организас чок байдал база үргүлчүлеп турар. План ёзугаар школага өөренип кирзе чогуур уругларның сентябрь 10-да чүгле 95.3 хуузу хаара туттунган. Улуг-Хем, Таңды, Барыын-Хемчик, Чаа-Хөл, Өвүр районнарда дыка хөй уруглар школаларже хаара туттунмаан.

Уругларның чедиги класска чедир ыяавыла өөренирин үргүлчүледир негелде четче боттанмайн турар. Эрткен өөредилге чылында дөрткү класс дооскан өөреникчилерден 530 кижи бо өөредилге чылының эгезинде өөредилгезин уламчылавайн турар. Бешки класстан алдыгы классче 544, өөренир аргазы бар тургаш-ла алдыгы болгаш чедиги класстардан оон өрү класстарже 308 өөреникчилер шилчивээн. Ындыг байдал-биле 1385 өөреникчилер чедиги классты дооспайн, өөредилгезин соксаткан. Ылаңгыя Улуг-Хем, Чөөн-Хемчик, Таңды, Эрзин, Мөңгүн-Тайга, Тере-Хөл районнарда эң-не хөй өөреникчилер казытынган.

Ажылдың ол чугула адырын бистиң партия, совет органнарывыс чедир көрбейн барганнар. Өөреникчилерниң ада-иелериниң ортузунга политиктиг кижизидилге ажылы четпес чоруп келген. Оларның иштинде чамдык кижилер уругларын өөредилгеден хоорулдуруп турар фактылар бар.

Партия организациялары бүгү ниитиниң өөредилгезиниң дугайында хоойлуну камгалаар болгаш школа назылыг уругларның учёдунга кичээнгей салыр, оларның өөредилгези дээш демисежир ужурлуг. Чүгле ынчаарда бешки беш чыл планының күүселдезин хандырып шыдаар бис.

Үстүкү класстарны (сескиден онгу чедир) долдурары бистиң областың школаларының мурнунда чугула айтырыг болуп турар. Бо бешки беш чылдың төнчүзүнде Кызыл хоорайда онгу чылдың ниити өөредилгезин боттандырар база дараазында бешки чылга бүгү ниитиниң ортумак өөредилгезиниң белеткелин кылыр, дээди мергежилдиң кадрларын белеткээриниң темпизин дүргедедирин хандырар ужурлуг бис. Ынчангаш, чедиги классты доосканнарны шын хуваап таарыштырарының сорулгалары тургустунган.

Дээди мергежилгениң кадрларын белеткээр тускай дээди өөредилге черлеринче чорудар тыва үстүкү классчыларны көвүдедир. Оларны көвүдедир база онгу чылдың бүгү ниити өөредилгезинче шилчилгеге байдалды белеткээр сорулга-биле келир чылын чамдык районнарга ортумак школаларны ажыдар. Ортумак школа чок районнарга келир чылын 400 ажыг уруглар чеди чыл школазын доозар. Чаа-Хөл, Эрзин, Сүт-Хөл, Тес-Хем, Бай-Тайга районнарга болгаш Балгазын суурга ортумак школаларны ажыдар, а 1954—1955 өөредилге чылында өске арткан районнарга болгаш ажылагый культур төптеринге ажыдар херек. Бо беш чыл планында обласка доктааткан бүгү ниитиниң өөредилгезиниң планын күүседиринге ол база-ла улуг рольдуг болур.

Улус өөредилгезин улам ынай хөгжүдериниң сорулгалары болза, школалар бажыңнарының тудугларын, чамдык школаларны көжүрерин дүргедедирин негеп турар. Ниити өөредилгениң школаларының тудугларынга капитал салыышкыны 1952 чылда 470 муң рубльге планнатынган, ажыглатынганы чүгле 275 муң рубль болган. Беш чылдың төнчүзүнге чедир 24 школалар бажыңнары, уругларның 2 бажыңнары, 2 садтары, башкылар бажыңнары, Кызылга пионерлер бажыңы немей туттунар. Ол тудугларны бирги ээлчегде күүседир херек.

Өөреникчилерниң өөредилгезиниң шынарының анализи өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарның деңнелиниң чавызын көргүскен. Башкыларның эртем-теоретиктиг деңнелин бедитпишаан, школаларга класс кичээлдериниң шынарын болгаш эртем-идейлиг деңнелин бедидер ужурлуг. Башкы болза, кичээлге эки белеткенир, кичээл эрттиреринин планын үргүлчү кылып ап турар хүлээлгелиг. Улуг-Хем, Бии-Хем, Таңды районнарга школаларның элээн хөй башкылары кичээлдерни план чок эрттирип турган.

Хөй-хөй башкылар боттарының билиин бедитпейн турар. Улуг-Хем районда Хендерге школазының башкызы эш Кавай-оол, Шагаан-Арыг ортумак школа башкылары Сергеева, Петров төөгүлүг болуушкуннарны хажыдыр башкылап турганнар. Чамдык башкылар эш И. В. Сталинның дыл эртеминиң дугайында өөредиин ам-даа билбес. Партия организациялары болгаш улус өөредилгезиниң органнары башкы кадрлар-биле ажылды доктаамал экижидери чугула. Школаларга өөредилге-кижизидилгелиг ажыл болза, улдуц санында башкылар чөвүлелинге бадылаан чаңгыс аай ниити план ёзугаар чорутунар ужурлуг. Барыын-Хемчик, Сүт-Хөл, Таңды районнарның элээн хөй болгаш Бай-Тайганың шупту школаларында ындыг планнар чок, азы чогаатынып турган планнар амыдыралга боттанмайн келген. Бай-Тайганың Тээли школазының класс удуртукчулары, комсомол, пионер организациялары эки харылзаа чок ажылдап турарлар. Партия болгаш комсомол органнары, чер-чер Советтери школаларның класстан дашкаар кижизидилге ажылының утказынче ханылап кирбейн турарлар. Школаларда кижизидилгениң янзы-бүрү бөлгүмнери четче организастатынмаан. Күш-культура болгаш спорт ажылы школаларда дыка кошкак.

Уругларның кижизидилгезинге болгаш өөредилгезинге ада-иелерниң ролю болгаш харыысалгазы улуг. Өөреникчилерниң өөредилгезиниң шынарын бедидеринге канчаар дузалаарын ада-иелерниң хөй кезии амдаа билбейн турар. Бо талазы-биле ада-иелерге дузаламчы литератураны тыва дыл кырынга парлаары чугула.

Өөреникчилер ортузунга кижизидилге ажылынга интернаттар улуг рольдуг, ынчангаш, интернаттарның иштики байдалын онза таарымчалыг тургузарынга шиитпирлиг хемчеглер алыр херек.

Башкы кадрлар-биле ажылды улам экижидер. РСФСР-ниң алдарлыг башкылары атты чедип алган башкылар бар. Башкылардан 140 кижи орденнер-биле болгаш медальдар-биле шаңнаткан. Өөреникчилерниң өөредилгезинге болгаш кижизидилгезинге бедик көргүзүглерни чедип ап турар чаа-чаа башкылар плерээн. Ортумак эртем дооспаан кижилер башкыларның 34 хуузу болуп турар. Байдал болза, башкы кадрлар-биле ажылды доктаамал экижидерин партия, совет база улус өөредилгезиниң органнарындан негеп турар. Партия организациялары бүгү башкыларны партия, комсомол чырыдыышкынының четкизинге хаара тудар, оларның политиктиг өөредилгезин доктаамал контрольдаар херек. Каа-Хем, Сүт-Хөл, Барыын-Хемчик, Эрзин районнарда бо ажыл кошкак. Дыка хөй башкылар солун чагытпайн турар. Башкы кадрларны шилиир болгаш таарыштыр тургузар ажылды экижидер.

Улуг улустуң болгаш аныяктарның кежээки школаларының, бижик өөредилгезиниң бөлгүмнериниң ажылын экижидери улус өөредилгезиниң чугула кезии. Ам-даа 7.867 кижи бижикти биче билир болгаш билбес. Сүт-Хөл, Чөөн-Хемчик болгаш өске-даа чамдык районнар бижик өөредилгезинге ажыглаар кылдыр бердинген акшаны четче ажыглавайн турар. Бо чугула ажылды партия организациялары шыңгыы контрольга тургузар херек.

Областа көдээ аныяктарның 14, ажылчын аныяктарның 4 кежээки школалары бар. Оларның ажылын экижидер болгаш келир өөредилге чылында ол школаларның четкизин калбартыр.

Улус өөредилгезиниң ниити херээнге партийжи удуртулганы экижидер. Улус өөредилгезиниң органнарынга башкыларның иштинден мергежилдиг кижилерни шилип киирер, оларның ажылын доктаамал хынаар. Башкы кадрларның дугайында доктаамал сагыш салыр. Школаларның иштики өөредилге-кижизидилгелиг ажылының айтырыгларынга партия райкомнары ханызы-биле сиңнигип кирер херек. Облкүүском улус өөредилгезинге бодунуң удуртулгазын экижидер ужурлуг. Улус өөредилгезиниң херээнге партия обкомунуң удуртулгазын, оон школа килдизиниң ажылын улам экижидери чугула.

Илеткелдиң талазы-биле саналдар

Эш Сонамның илеткелинин талазы-биле санал бериишкиннери калбарган.

Партияның Чөөн-Хемчик райкомунуң секретары эш **Еремеев** бир дугаарында сөс алгаш, бүгү-ниити өөредилгезинде четпестерни, аңаа партия, совет органнарының удуртулгазы багай боттанып келгенин демдеглевишаан, башкылаашкын ажылынга контрольдуң кошкагын, методтуг дузаламчының четпезин айыткан.

Бүгү-ниити өөредилгезин чедиишкинниг боттандырарынга четчир санныг материалдыг суур херек. Ону бис ам-даа чедиштир тургузуп шыдаваан бис. Школаларның оран-савазы чедишпес. Ылаңгыя Чадаана школалары кончуг дакпыш байдалда ажылдап турар. Район школаларынга бо чылын септелгениң шынары куду болган. Одаар ыяш четче белеткетинмээн. Интернаттарда идик-хеп, аъш-чем хандырылгазы бүрүн эвес. **Биске ам-даа 200** кышкы тон, 400 кидис идик херек. Ону бис облонодан, облпотребсоюзтан хөй удаа негээн бис, ынчалзажок мынчага хандырбаан. Улус өөредилгезиниң талазы-биле бистиң районда перспективтиг айтырыглар хөй, элээн каш чеди чыл школалары келир чылын ортумак школаларже шилчиир ужурлуг. Ону амдыгааштан эгелеп шиитпирлээр. Ол дугайында облонога айтырыг тургузарывыска мынчага сураг—деп ол шүгүмчүлээн.

Дараазында ВЛКСМ обкомунуң секретары эш **Семёнов** чүве чугаалааш, школаларда комсомол, пионер организацияларының ажылында чамдык чедиишкиннерни санааш, четпестерни демдеглээн. Школада пионер организацияларының ажылының дугайында комсомолдуң XI съездизиниң база ВЛКСМ ТК-ның пленумнарының шиитпирлерин областың комсомол организациязы, улус өөредилгезиниң органнары, школалар удуртукчулары четпес боттандырып турары-биле школаларда комсомол, пионер организацияларының ажылының деңнели ам-даа чавыс хевээр артпышаан, өөредилге-кижизидилгелиг ажылды экижидеринге оларның ролю куду, багай демдектиглерниң чартык чыгам кезии комсомолчулар, пионерлер болуп турар. Бо талазы-биле ВЛКСМ-ниң обкому, оон бюрозу буруулуг, ынчалза-даа чер-черде партия органнары школаларда комсомол, пионер ажылынче сиңникпейн, комсомол, улус өөредилге ажылдакчыларынга дузалашпайн, оларга негелдени кошкак тургузуп келгенин база демдеглээри чугула. Школаларда комсомол, пионер кадрлары-биле ажылдың четпезин, ылаңгыя оларны шилип алыр, таарыштыр тургузар болгаш оларның ажылынга дузалажыр талазы-биле ВЛКСМ-ниң Улуг-Хем, Барыын-Хемчик, Чаа-Хөл, Сүт-Хөл райкомнарының ажылының четпестерин эш Семёнов шыңгыы айыткан.

Эш **Колесник** Өвүр районнуң школаларында ылаңгыя өөреникчилер-биле школадан болгаш класстан дашкаар кижизидилге ажылының сандаргайын, школа интернаттарының чуртталгага таарыштыр деритинмээнин, комсомол, пионер организацияларының ажылынга удуртулганың кошкагын, башкылар-биле ажылдың четпезин, партия райкому оларның политиктиг өөредилгезин чөп организаставаанын, ажыл-мергежилин болгаш чуртталга амыдыралын сонуургавайн турарын, а районо болгаш облононуң талазындан башкылар ажылынга контрольду боттандырбайн, методтуг дузаламчыны көргүспейн турарын, база көдээ аныяктарның кежээки школаларының ажылы мынчага эгелевээнин, бижик бөлгүмнериниң ажылының багайын санап айыткан.

Дыл, литература болгаш төөгү институдунуң директору эш **Сердобов** санал бергеш, школаларда социал-экономнуг эртемнерниң башкылаашкынында формализмниң амдыгаа чедир үргүлчүлевишаан турарын демдеглеп, ССРЭ Конституциязының база ССРЭ төөгүзүнүң эрткен часкы экзаменнеринге Кызылдың № 1 ортумак школазының онгу-классчыларының политика талазы-биле частырыглыг харыыларны берип турганын оон чижээ кылдыр айыткан.

Оон ынай, башкылаашкынга көргүзүг материалдарын чамдык школаларда шуут ажыглавайн турары-биле өөреникчилерниң билииниң шынары куду болуп турарын база айтып, мынчангаш школа ажылында кол айтырыг—башкылаашкынга партияның шыңгыы контролюн боттандырарын, методтуг дузаламчыны күштелдирерин саналдаан.

КПСС-тиң Таңды райкомунуң секретары эш **Зайцевтиң** чугаалааны: Бүгү-ниити чеди чыл өөредилгезиниң бистиң районда четпес күүсетинип турарын илеткелде айытканы шын. Эге школа доосканнарны хүлээп алыр бешки класстар бисте эвээш болганда, элээн хөй өөреникчилер сыңчып өөренир чер чок арткан. Ылаңгыя Владимировка школазын дооскан 40 өөреникчилерниң хөй кезии кайда-даа хүлээп алдынмаан. Ол ышкаш Балгазын чеди чыл школазын дооскан 25 кижини өөредир чер тыппайн туруп-туруп, чоокта чаа сески класс ажыткан.

Үстүнде айтырыгларны шиитпирлээрин облоно, облкүүском мынчага саададып турган. Школаларга башкы кадрларның хуваалдазы бо чылын онза таарымча чок болган. Хөй кезии-ле дуржулга чок, чаа башкыларны облоно бисче чоруткан. Ылаңгыя Кочетовка чеди чыл школазында 21 башкының 18-зи чаа башкылар болуп турар. Бай-Хаак ортумак школаже 4 төөгү башкыларын чоруткан, а чаңгыс-даа математик чок. Район организациялары-биле сүмелешпейн, башкыларны кайы-хамаан чок солуштурар чорук облононуң кадр килдизинде бар—деп эш Зайцев чөптүг шүгүмчүлелди кылган.

Облкүүскомнуң даргазының оралакчызы эш **Гусев** сөс алгаш, бо өөредилге чылының баштайгы улдуңунда Улуг-Хем школаларынга өөредилге шынарының онза куду деңнелдиг болганын, школадан чанатаашкынның хөйүн демдеглевишаан, школаларда идик-хеп, аъш чем, эт-херекселдин тодаргай учёдун тургуспайн турары-биле будаңнап самчыгдаар чоруктар хөйү-биле болдунуп турарын саналынга айыткан.

База область школаларында комсомол, пионер ажылы чыл-чылы-биле экиживейн турда, ВЛКСМ обкому, оон секретарылары эштер Алдын-оол, Семёнов шиитпирлиг хемчег албайн, харын чүгле улус өөредилге органнарынга шамнаксаар, шын эвес хөөнден амдыгаа чедир адырылбаанын шаңгыы шүгүмчүлээн.

Эш **Кудрявцев** бодунуң саналынга Барыын-Хемчик школаларының ажылында улуг-улуг четпестерни демдеглеп, партия райкому, райкүүском ол чугула ажылче кичээнгей салбайн келгенин шүгүмчүлээн. Улус өөредилгезиниң херээн район организациялары боттарының хүн-бүрүде удуртулгазынга албайн келгениниң түннелинде, школаларның хөй кезииниң өөредилге чылынга белеткел чок ужурашканын, ылаңгыя Кызыл-Мажалык, Кызыл-Тайга школаларында база «Тиилелге», «Совет Тываның 5 чыл ою», «Ленин оруу», «Кызыл тараачын» болгаш өске-даа колхозтарда тургускулаан школаларда одаар ыяш үстүп, уруглар соок класстарга тон-биле кичээлдээр ужурга таваржып турарын, өөреникчилерниң идик-хеп, өөредилге херекселдери-биле четпес хандыртынганын, башкы кадрларның амыдырал чуртталгазын экижидеринче, эртем-билиин, ажыл-мергежилин өстүреринче сагыш салдынмайн турарын боттуг чижектерге көргүзүп чугаалааш, оларны дүрген чайладып узуткаар дугайында шиитпирлиг хемчеглерни алыр дугайында саналын берген.

Бо айтырыг талазы-биле облононуң кадрлар секторунуң эргелекчизи эш **Курченко**, КПСС-тиң Барыын-Хемчик, Өвүр райкомнарының секретарылары эштер **Кончук**, **Кундан** олар база санал берип, боттарының адрезинге болгулаан шүгүмчүлелдерни чөптүг деп хүлээп албышаан, илеретинген четпестерни дарый узуткаарын хүлээнгеннер.

Үлегерлиг агитатор

Кызылдың автотранспорт конторазында механик эш Александр Ноздрин партия организациязының агитколлективиниң эң идепкейлиг агитатору болуп турар.

Александр Ноздрин септекчи дарганнар ортузунда болгаш Красноармейская кудумчузунда 4 бажыңнарның чурттакчыларынга агитация-массалыг ажылды чорудуп турар. Ол беседаларны болгаш номчулгаларны чорударда план ёзугаар эки белеткенип ап, дыңнакчыларга кончуг солун кылдыр номчуп турар. Ылаңгыя болуп эрткен соңгулда кампанияларының политиктиг улуг ажылдарының үезинде беседаларны болгаш номчулгаларны ол барыкла хүн-бүрүде онаашкан участогунга чорудуп турган, ону соңгукчулар улуг хүндүлел-биле уткуп көрүп турганнар. Оон агитация ажылы чорудуп турган участогунуң соңгукчулары хамыкты мурнай бадылап турган болгаш бүдүрүлгечи улуг чедиишкиннерлиг ужуражып турган.

Александр Ноздрин коммунизмниң улуг тудугларының дугайында беседа кылган, ол беседазын тургузарда, шаанда Волга унунга бурлактарның кадыг-берге ажылының байдалы-биле база волгачы чогаалчылар Некрасов болгаш Горький оларның Волганың унунга аас-кежиктиг амыдырал келир дугайында бижээн чогаалдары-биле амгы үеде коммунизмниң улуг тудугларында ажылдап турар күчүлүг улуг техника-биле эң ылаңгыя кылаштап чоруур экскаваторларның, земснарядтарның күжү-биле холбаштырып тургаш тургускан. Оон ол беседазы дыңнакчыларга кончуг солун болган.

Ам Александр Ноздрин септекчи дарганнар ортузунда болгаш онаашкан участогунда 4 бажыңнарның чурттакчыларынга партияның XIX съездиниң материалдарын таныштырып өөредип турар.

Ол чүгле агитация ажылы чорударынга идепкейлиг болуп турар эвес, харын бүдүрүлге ажылынга улуг чедиишкиннерлиг болуп турар. АТК-га ажылдап келген ийи чылының дургузунда ол дыка хөй аныяк кадрларга автомашина талазы-биле билигни берген, оон өөреткени дарганнар Солдатенко, Сатаев болгаш моторист Баев олар коллективтиң стахановчулары болуп турарлар.

ЛЕПЕШКИН.

—o—

Эки ажылдыг бөлгүм

Эрзин районнуң Нарында «Коммунизмче орук» колхозта «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир 12 дыңнакчылыг бөлгүм ажылдап турар. Бөлгүмнүң өөредилгези октябрь 15-те организастыг эгелээн. Ноябрьның 20-ге чедир үениң иштинде 4 удаа чыглып кичээлдээн. Эрткен үениң иштинде «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзунуң» киирилде чүүлүн болгаш бирги эгезин программа ёзугаар өөренип эрткен. Бөлгүмнүң кичээлдериниң болур хүнүнде колхозта чеди чыл школазының дирекция чери одаар ыяш, чырыткы-биле эки хандырып турар.

Бөлгүмнүң дыңнакчыларындан эштер Нюрсат, Балдыр олар өөренген материалдарын шиңгээдип алыры-биле кызымаккай өөренип турарлар. Бөлгүмнүң пропагандизи колхозта чеди чыл школазының директору эш Дамдың өөредир материалдарынга баш бурунгаар эки белеткенип ап, амгы үениң амыдыралы-биле дүүштүр дыңнакчыларга билдингир, сонуурганчыг кылдыр башкылап турар.

Н. ОЧУР-ООЛ.

—o—

Колхозта агитколлективтиң ажылы

Берт-Дагда Ленин аттыг колхозта парторганизацияның (секретары эш Янчып) агитколлективи Тес-Хем районда өске агитколлективтерден дээре ажылдап турар. Ажыл планын ай санында тургузар, оон боттанылгазы дээш тус бүрү агитаторларга негелделерни дынзыдып база өөредилгелиг дузаламчыларны болгаш ажыл солужулгазының чөвүлелдерин үргүлчү организастап турар.

Коллективте 18 агитаторлар бар, олар шупту ажыл адырларының аайы-биле онаалгалыг, кылган ажылдарының талазы-биле отчёттарын парторганизацияга доктаамал киирип турар. Агитколлективтиң ажылының түннели колхозтуң часкы, чайгы база күскү кампания ажылдарынга багай эвес көргүзүглерлиг болганы-биле тайылбырлатынар.

Партияның XIX съездизиниң материалдарын колхозчуларга таныштырган. Съездиниң эрткен түннелдериниң талазы-биле 19 кезек черге 750 ажыг кижиге таныдылга чоруткан. Олар ам кышкы мал ажылынче кол кичээнгейни салып турар.

С. ТУРАН.

Совет тургузуг

РАЙОН СОВЕДИНИҢ СЕССИЯЗЫ

САРЫГ-СЕП. (Телефон-биле). Бо чылдың ноябрьның 21-де Каа-Хем район Соведининг ээлчеглиг сессиязы болган. Анаа мал өстүрериниң күрүне планының бо чылгы күүселдези болгаш кышкы мал ажылының талазы-биле илеткелди райсовет күүскомунуң даргазы эш Клёнов кылган.

Мал ажылын экижидеринге удуртулганы күштелдирип, организастыг хемчеглерни калбартып келгенинден район бо талазы-биле сорулгазын ниитизин-биле күүсеткен деп илеткелчи демделээн. Тодаргайлаарга чылгы—103 хуу, хой—101 хуу, өшкү—370 хуу, хаван—136 хуу өзүлделиг болган, а инек өстүрериниң планын 99,3 хуу күүсеткен.

Бо талазы-биле «Октябрь 30 чыл ою» колхоз (даргазы эш Глазырин, парторганизация секретары эш Чунарёв), «Победа» колхоз (даргазы эш Болдырев, парторганизация секретары эш Чимбии) багай эвес көргүзүглерлиг болганын эш Клёнов бодунуң илеткелинге демделээн.

Мооң-биле кады мал ажылында удуртулга амгы негелдени ыракта хандырбайн турарын, ол талазы-биле колхозтар баштаар черлериниң ылангыя көдээ Советтериниң ажылында четпестерни илеткелчи шүүмчүлээн.

«Сталинчы орук» колхоз мал өстүрериниң күрүне планын күүсетпээнин Өрен-Хем суму Соведининг даргазы депутат эш Базыр-Сат шөлээлиг шүүмчүлелге илереткен.

Колхозтуң дон уксаалыг аскырлары багай ажаалдада, харын мынчага чедир таарымчалыг кажаа безин кылып ап шыдаваан. Колхозтуң бо чылгы кышка белеткели багай, ылангыя мал чеми белеткээринің планын чүгле 54 хуу күүсеткен.

Сарыг-Сеп МТС-тиң директору депутат эш Зайцев бодунуң саналынга кадрлар-биле ажылдың кошкак тургустунганын шүүмчүлээн. Колхозтарның ферма эргелекчилерин, бригадирлерин райсовет күүскомундан бадылаар чурумну боттандырбайн турар. Кадрларны өөредир, ажылынга мергежилин, харыысалгазын бедидер айтырыгны удуртурун хандырбаан.

Колхозтарда 3 чыл хүүсаалыг агрозоотехниктиг өөредилгелер чаягаарлаашкынче шилчээн. «Победа» колхозка эрткен чылын өөренип турган 12 кижиден ам чүгле 5 кижи арткан.

Мооң-биле кады эш Зайцев район-да тудуг планы күүсетинмээнин, байында удуртулганың чөгенүүг байдалда уламчылавышаан турарын шүүмчүлээн. Колхозтарга мал кажаалары тударынга көрдүнген чээлиниң чүгле 64 хуузу ажыглаатынган. «Октябрь 30 чыл ою» колхозта тудуг бригадазының бригадири Тарма үргүлчү арагалаар, бригадазын удуртпайн турда райсовет күүскому, колхоз баштаар чери хемчет албаан.

Ворошилов аттыг даргазы эш Киселёв МТС-тиң талазындан колхозтарның мал ажылынга багай дузалап турарын шүүмчүлээн. Ылаңгыя Ворошилов аттыг колхозка бо чылдың керээзин ёзугаар 500 ганың сигенин кезип, бөлүп бээр тургаш, чүгле 20 ганы кылып берген аттыг болган. Ындыг хомудалдарны районнуң өске-даа колхозтарындан илередип турунда райсовет күүскому боттуг удуртулга бербейн турар.

Партияның XIX съездизиниң шиитпирлерин боттандырарынга холбашкан саналдар сессияга калбарып турган. Ол ышкаш шүүмчүлел база бот-шүүмчүлел чидиг, шыны-биле көдүрлүп турган.

Социалистиг мал ажылын хөгжүдеринге райсовет күүскомунуң көдээ ажыл-агый килдизи (эргелекчизи эш Агапов) багай ажылдап турар. Колхозтарны дириг удуртулга-биле хандырар, мурнакчы малчыннарның ажыл дуржулгаларын калбартыр хемчеглер барык боттанмайн турар. Бо талазы-биле райсовет күүскомунуң чанында үргүлчүнүң комиссиялары шуут-ла ажылдавайн келгени сессияга илерээн.

Ажылда илерээн четпестерни дарый узуткаар, мал ажылынга удуртулганы ажыл-ишке холбаштырар, ылангыя кышкы мал ажылдарынче кол кичээнгейни угландырарын сессия онзалап демделээн. Бо талазы-биле депутаттарның мурнунга негелделерни бедидер, көдээ Советтериниң, колхоз баштаар черлериниң ажылынга боттуг удуртулганы хандырарын сессия райсовет күүскомунга хүлээткен.

М. ШОГЖАЛ.

Улуг улустуң бижик өөредилгезинче кичээнгей салыр

Сүт-Хөл районнуң Сүт-Хөл суму Соведининг чоокта чаа болган ээлчеглиг 20 дугаар сессиязында сумуда улуг улустуң бижик өөредилгезиниң талазы-биле айтырыгны чугаалашкан. Бо айтырыгның талазы-биле кежээки школзның башкызы эш Сүүр-оол илеткел кылган.

Чоннуң бижикти бичe билир болгаш билбес чоруун узуткаарының талазы-биле партия болгаш чазак улуг ажылдарны чорудуп, улуг улустуң өөредилгезинге материалдыг дузааларны чедирип турбужа, бо чугула ажыл Сүт-Хөл сумуда багай чоруп турарын илеткелчи демделээн.

Улуг улустуң кежээки школазы октябрь 1-ден эгелеп ажылдап эгелээр ужурлуг турбужа, ноябрь айга чедир чангыс-даа кичээл болбаан. Мооң чылдагааны болза, сумуну Соведи ол школага өөренир кижилерни хаара тудуп организастаанындан, өөредилге материалдары-биле хандырбаанындан болуп турар. Школаны саазын, карандаш, өөредилге номнары, чырыткы-биле хандырарының талазы-биле районнуң улус өөредилге килдизи база сагыш салбаан.

Бо ажылдың талазы-биле суму Соведининг чанында улус өөредилгезиниң талазы-биле доктаамал комиссия ажыл кылбаан деп депутаттар шүүмчүлээннер.

Сессияга санал бергеннер депутаттар улуг улустуң өөредилгезиниң улуг ужур-дузазының демделеришаан, ол ажылдың сумуда багай чорутунуп турарын чугаалааннар.

Сумуда улуг улустуң школазының ажылын доп-лораан чорудуп, ону өөредилге херекселдери-биле болгаш чырыткы-биле хандырарын суму Совединге сессия дааскан.

М. ДАРЖАЙ.

Мал кыштагладыышкынының херээн чугулалап көөр

Тожу районнуң «Совет Тыва» колхозунда малдың кышка удур белеткелин четпес чоруткан.

Мал кажааларының септелгезин чорутпаан. Долбул болгаш өске-даа черлерде кажааларны септеп, чылыглаары негетинип турда колхоз баштаар чери септелге чорудар бригаданы безин тургуспаан.

Ферманың хойжулары 100 баш анай, хураган кирер чылыг кажааны туткаш. Далымның Даштыг-Эрээн деп черге шээр малдың дузалаар кыштаан белеткеп кылыр дугайында колхоз баштаар черинге санал киирерге, колхоз даргазы Базыр ону деткиир хамаанчок херекке албаан болгаш харын чаш малга кажааны чөпшээрел чокка кылган дээш хойжуларга күш-хүнү санап бербес дээр чоруктар Базырга болгаш тудуг бригадири Мананчык оларга турган.

Сиген белеткээр болгаш силос салырының планын ол колхоз күүсеткен болза-даа, сигенни кажаалаар, чамдык силос салган оңгарларның кырын дуглаар ажылды тооп көрбейн турарындан чамдык сарааттарны хамык мал үрегдеп турар болгаш чамдык силос салган оңгарларның кырын дуглаваанындан өл-чаъс киргеш шынары баксырап үрелген.

«Совет Тыва» колхозта мал ажылында бар турар улуг четпестерни дарый чайладырынче районнуң көдээ ажыл-агый килдизинден, колхоз баштаар черинден кол кичээнгей салыр херек.

В. ҮЗЕК.

Хүлээлгезин күүседип турар

Кызыл районнуң колхозтары бо чылын ниитизиң малының баш санын көвүдедир, ооң продуктулуун бедидериниң күрүне планын күүседип, колхозтарның мал ажылдакчылары эш Сталинга чоруткан чагаада боттарынга алган хүлээлгелерин күүседип турарлар.

Ээрбекте «ТАРН 12 дугаар улуг хурал», Кара-Хаакта Чкалов аттыг, Чедерде «Победа» колхозтар бо чылын бүгү чүзүн малдың планын 103—120 хуу чедир ажыр күүседип, мал бажы өстүрер талазы-биле мурнакчы болуп турар, ол ышкаш «Черби», «Баян-Хем» колхозтары базала багай эвес күүседип турарлар.

Районнуң колхозтары мал бажы өстүрерине боттарының мал ажылынга мергежилдиг күш-ажылчы ак-сеткилдиг чылгычыларны, инек болгаш шээр малдың кадарчыларын, ферма ажылдакчыларын чылчылда хөй-хөйү-биле өстүрүп ап турар. Оларның иштинде эштер Ч. Чүдек-оол, Б. Дагбажык, О. Шагдыр, К. Доржу, Оруйгу, Метпир, Чываа. болгаш өскелер-даа сураглыг малчылар болуп район иштинде көскү апарганнар.

Мал бажын өстүрүп, күрүне планын күүседири дээш малчыларның ортузунга агитас-массалыг ажылдарны агитаторлар эштер Б. Бичеоол, Норбу, Кызыл-оол, Сенгин-оол олар эки чорудуп турарлар.

Колхозтарда малдың отчёт-учёдун шын тургускан болгаш тускай ынеп демдектээр ажылды чорудуп турары-биле кады мал ажылының специалистери «Малчын», «Баян-Хем», «Советтиг Тыванын 5 чыл ою» болгаш Сталин аттыг колхозтарга малдың продуктулуунуң талазы-биле хыналдаларны база чоруткулаан.

КПСС райкому, район Соведининг күүсекчи комитеди мал ажылдакчылары-биле кады колхозтар даргаларының отчёттарын үргүлчү ап, малдың кызыраар болгаш өлүп хораар чоруктарынга удур демиселди чорударынга мал ажылдакчыларынга хүн-бүрүнүң практиктиг дузаламчыларны болгаш сүмени берип турар.

Малдың баш санын менди чыл ажырар төлээде ооң кышкы белеткели—мал кажааларының септелгезин, арыглап-шеверлээрин дарый доозары, четчир санныг бөдүүн болгаш сүүзүнүүг чемнерни белеткээри көдээ ажыл-агый болгаш мал ажылдакчыларының соңгаарладып болбас хүлээлгези болур.

К. ОНГА.

Үрезин уруушкуну

САМАГАЛДАЙ. (Телефон-биле). Келир чылдың элбекшилдиг дүжүдүнге белеткел ажылдарын Тес-Хем районнуң тараажылары чедиишкиниг чорудуп турар.

Чыргаландыда Калинин аттыг колхоз бо чылдың дүжүдүнден келир чылдың үрезининге 660 центнер кызылтасты, 20 центнер чингетарааны, 120 центнер арбайны болгаш 140 центнер суланы арыглап уруп алган.

Чамдык колхозтарның-даа, өске-даа черлерниң автомашиналарының чолаачылары доора улус сөөртүп, ооң хөлезизин боттарынга шингээдип ап турарлар.

Колхозтарда автомашиналарны ажыглаарын чурумчудар

Сүт-Хөл районнуң колхозтары шупту автомашиналарлыг, чамдыктарында 2 чүк машиналары бар. Ол болза, Совет чазактың сталинчы сагыш салыышкынының база бир фактызы болур.

Колхозтарның организас-ажылагыйын быжыдарынга болгаш хөгжүдеринге ол чугула дузалэмчыны чамдык колхозтар амдыгаа чедир-ле чөп ажыглавайн. ооң уламындан көдээ ажыл-агый артелиниң Сталинчы уставын хажыдып турар.

Орук хуудузун (путёвказын) албаан чолаачы кижи машиназын кайы хамаан чок бодунуң күзээнин ёзугаар чорудуп болбас. Ол чурумну Сүт-Хөл районнуң колхозтары шуут үреп, харын чамдык колхозтарның чолаалчылары ниитиниң ол үнелиг машиналарын хуузунда эдилели ышкаш аажылап турар.

Колхозтарның машиналары район төвүште хүнде каш-даа удаа келгилээр. оларның чамдыктары элээн хөй кижилерлиг, суурнуң кудумчуларынга бажындан бажынче маңнадып хүнзегилээр-даа. Кандыг херектиг, чүнү канчап чоруур дугайын сонуургап көөрге, барымдаалыг бижик документ чок болгулаар.

Бо чылдың октябрьда Жданов аттыг колхозтуң машиназы район төвүнге келген турган. Албан ужурунда ук колхозка баарым-биле демги машинаның эзэринге сонуургалдыг турган мен. Ол хүн. кежээликтей чапкан, ооң он дөрткү олурукчузу мени кым-даа (чолаачы-даа) сонуургап айтырбаан. хөлезинин-даа төлеведим.

Машинада улустарның иштинде 6 кижи улуг эзирик, чамдыктары халаң байдалдыг болган. Жданов аттыг колхозтуң кежигүннери Чыртак. Кажыт, оон-даа өске шупту 7 кижи анаа-ла хууда херээн кылып чораан болдулар.

Дараазында бир хүн, Калинин аттыг колхозка баар ужурга таварышкаш, ук колхозтуң машиназын база Суг-Аксы суурдан дозуп олурдум. Аңаа олурганнарның иштинде 4 колхозчу кижи чүгле бодунуң ажылын бүдүрүп ап чораан, 3 кижи хуу ажылдыг аалчылар болган.

Машинага олурганымның хөлезинин төлээрин оралдажырымга, аңаа олурган кижилер, харын колхозтуң кежигүннери безин мени кочулап: «транспорт эвес, колхоз машиназынга кым акша төлеп чораан»—деп турганнар.

Көдээ ажыл-агый артелиниң Сталинчы уставынга чөрүшкек. ниитиниң хөреңгизинге ээ чок шак ындыг байдал-биле шиитпирлиг демисежир херек.

Г. КОМБУ.

Почтачының харыысалгазын бедидер

Почтачы болза, чоннуң бараан болукчузу, ооң ажылы хүндүлүг болгаш харыысагалыг.

Ындыг турбужа, чамдык почтачылар ажылынга харыысалга чоктанып, чоннуң чугула харылзаазын үзүп турарының фактылары бар. Ындыгларга Өвүр районнуң Саглыда почтачы Сарыгны хамаарыштырып болур.

Сарыг сумуда почта хааржаандан чагааларны дыка үр үелерде албайн турар болгаш почтага чедирбейн турар. Ол ышкаш келген чагааларны адрестээн черлеринге база-ла үр үелерде чедирип бербейн турар. Чижээ, Саглы эге школазының башкыларының почта хааржаанга сентябрьда сукан чагааларын почтачы Сарыг октябрьның 15-те ужулгаш ээлеринде дедир эгиткен.

Мындыг четпестер болза, бир талазында почтачы Сарыгның хүлээнген ажылынга харыысалга чогундан болгаш почтачының ажылын колхоз баштаар черинден контрольдавайн турарындан болуп турар.

Т. САРЫГ-ООЛ.

РАЙОННАР СОЛУННАРЫНЫҢ АРЫННАРЫНДАН

Массаның чогаадыкчы идепкейин мөгаг чок хөгжүдер

Эш И. В. Сталинниң «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп генийлиг чогаалында база партияның XIX съездизиниң түңнел хуралынга төөгүлүг чугаазында, XIX съездиниң шиитпирлеринде айтынган төөгүлүг сорулгалар коммунизм тудуушкуну дээш демиселдиң дайынчы программазы-биле партияны болгаш бүгү совет кижилерни чепсеглеп турар.

Совет Тываның ажылчы чоннары партияның болгаш чазактың салган сорулгаларын амыдырал кырынга чедиишкиниг үүседири дээш социалистиг чарышты улам-на калбартып турарлар.

Ам үеде бистиң партия организацияларывыста партияның XIX съездизиниң шиитпирлерин болгаш сталинчы улуг идеяларны ажылчы чоннарга пропагандылап таныштырарындан база ол шиитпирлерни амыдырал кырынга боттандырарынче массаны эвилелдээринден артык чугула болгаш хүндүлүг сорулга чок. Районнар солуннарының арыннарында сталинчы бешки беш чыл планын чедиишкиниг боттандырары дээш ажылчыннарның, колхозчуларның, интеллигентилерниң база масса ажылчы чоннарның политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрлүүшүннериниң дугайын калбаа-биле чырыдып парлап турар.

КПСС Бии-Хем райкомунуң болгаш район Соведининг органы «Сталинчы» солун (редактору эш Мамонов) Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюнуң хүнүнде үндүрген солунунга Бии-Хем районнуң ажыл-агыйының чамдык адырларынга чедип алган күш-ажылчы чедиишкиннериниң дугайын бижип турар. Райпромкомбинаттың чедиишкиннериниң дугайында материалда чугаалап турары болза:

— Партияның XIX съездизинге база Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюнга күш-ажылчы чаа-чаа чедиишкиннерлиг ужуражыр дээш промкомбинаттың дааранылга болгаш кидис идик кылыр салбырларының ажылчыннары стахановчу ёзу-биле ажылдап, октябрьның бүдүрүлге планын кидис идик кылыр салбыр 166 хуу, дааранылга салбыры 134 хуу күүсеткен. Коллективтиң социалистиг чарышка эштер М. Петеримова болгаш Ф. Носков олар бирги черни эжедээннер. Дааранылкчы Петеримова ам үеде 1953 чылдың үлүүнге ажылдап турар.

«Төрээн чурттуң алдарынга» деп материалда районнуң «Красный пахарь» колхозунуң чедиишкиннериниң дугайын бижип турар. Партияның XIX съездизиниң шиитпирлеринге болгаш эш Сталинның съездиниң түңнел хуралынга төөгүлүг чугаазынга сорук киргеи колхозчулар бо чылдың көдээ ажыл-агый ажылдарын чедиишкинниг доозуп турарлар. Колхозтуң акша орулгазы эрткен чылга дөмейлээрге бо чылын ийи катап улгадыр ааы тодаргайлаарга 1 миллион ажыг рубль түнге чедер. Колхоз бо чылын бир күш-хүнүнге 5 килограмм тарааны колхозчуларга бээрин планнап турар. Колхозтуң кежигүннериниң 70 хуузу үндезин чон болуп турар, ынчалза-даа олар шуптузу амыдыралдың көшкүн хевиринден сууржуң хевиринче долузу-биле шилчээннер. Колхоз ниитиниң малын өстүрер планны бо чылын 110 хуу күүсеткен.

КПСС-тиң Каа-Хем райкомунуң болгаш район Соведининг органы «Колхозчу» солун (редактору эш Плясовских) ноябрь 1-де үнген дугаарында районнуң «Ленинчи орук» көдээ ажыл-агый артелинде мал кыштагладыышкынынга белеткелдиң дугайын бижип турар. Ында бижип турары болза: «Бисте ниитиниң малынга быжыг чемненилге базазы тургустунган—сиген хезилдезиниң планы ажыр күүсетингеи, 75 тонна силос салдынган. Малдың продуктулуун көдүрериңе 1000 центнер ажыг картофельди болгаш 400 центнер ажыг корнеплодту тускайлап белеткээн. Хойнуң 3 кажааларын септээн. Кушкажаазын болгаш бызаа кажаазын немей туткан база малдың өске-даа кажааларын чылыглап белеткээн».

Солуннуң ооң дараазында үнген дугаарында социалистиг чарыштың мурнакчыларын хүндүлел самбырызында көргүскен, ында: «Победа» колхозтуң тудуг бригадазының кежигүнү ажыл нормазын хүн-бүрүде 140 хуу чедир күүседип турар эш Адыя; «Ленинчи орук» колхозта малдың эки деңгилгелиг болурун болгаш хөй сүт саалдазын чедип алган саакчы эш Севилбаа Чаш-оол; «Кызыл тук» колхозта ажыл нормазын хүн-бүрүде 130 хуу чедир күүседип турар бызаңчы эш Доржу; комбайн-биле тараа ажаарының нормазын сезонда 200 хуу күүсеткен Сарыг-Сеп МТС-тиң комбайнёру эш Астафьев олар бар болуп турар. Солуннуң ол-ла дугаарында «Сталинчы орук» колхозтуң кежигүннериниң болгаш райпоңнуң база райпромкомбинаттың ажылчын, албаннхаакчыттарының социалистиг чарыш-биле чедип алган күш-ажылчы чедиишкинниериниң дугайын бижип турар.

КПСС Таңды райкомунуң болгаш район Соведининг органы «Большевик» солун ноябрь 5-те үнген дугаарынга Бай-Хаак МТС-тиң механизаторларының бүдүрүлгечи чедиишкинниериниң дугайын бижип турар. МТС-тиң механизаторлары партияның XIX съездизиниң шиитпирлеринде болгаш эш Сталинның съездиниң түңнел хуралынга чугаазында салдынып турар улуг сорулгаларны амыдырал кырынга чедиишкинниг күүседири дээш сорук киргиишкинниг ажылдап турарлар. Бус күжү-биле ажылдаар машинаны тургузуп турар эш Щербаковтуң бригадазы ажыл нормазын 180—200 хуу чедир күүседип турар, дарган эш Мекишев хүн-бүрүде-ле 3-тен хөй норманы ажылдап турар.

Солуннуң ноябрь 7-де дугаарында Бай-Хаак МТС-тиң комбайнёру эш Ряскинниң, тыва чеди чыл школазының өөренликчилери О. Көк-оол биле С. Оюннуң патриотчу чагааларын парлаан. «Кызыл партизан» колхозтуң кежигүнү ордениг сураглыг кадарчы О. Ноокайның «Ынак Төрээн чуртум сенээ» деп үүлүнде бижип турары болза,—мээң оларымда 559 төрүүр хойлар бар, оларның 602 хураганнарын төрээн колхозумга бүрүн ажаап доруктурүп берген мен. Бо дээрге, сталинчы чаа беш чыл планын күүседиринге мээң бичии-даа болза күш-ажылчы салыышкыным болур».

Балгазында машина-мал станциязының трактористи А. Сарыгларның бодунуң күзел-соруун илередип бижип турары болза, «бистиң дугайывыста доктаамал, канчаар-даа аажок ада сагыш салыышкыны дээш совет эрге-чагыргага, коммунистиг партияга, улуг башкы Сталинга улуу-биле өөрүп четирдим». Солуннуң ол-ла дугаарында бир араттың тыва улустуң шаандагы амыдыралын сагынмышаан, амгы үеде амыдыралын деңнеп чугаалаанын бижип турар. Ында чугаалап турары болза,—«эрткен орукту сагынмышаан, чүрээмниң ханызындан күзеп чугаалаарым болза, биске чырыткылыг амыдыралды берген, бистиң чуртувусту коммунизм тиилелгезинче аппар чоруур ынак баштыңчы болгаш башкы Иосиф Виссарионович Сталин үр чылдарда чаагай болгаш кадык чурттазын!».

КПСС Барыын-Хемчик райкомунуң болгаш район Соведининг органы «Чаа амыдырал» солун (редактору эш Бугдалдай) районнуң ажылчы чоннарының улуг Сталинга чоруткан чагаазында малдың баш санын болгаш продуктулуун бедидериниң дугайында алган хүлээлгелерин күүседири дээш демисешпишаан, улуг чедиишкиннерни чедип ап турарын калбаа-биле парлап турар. Чижээ, «Большевик» колхозта кадарчы эш Ооржактың төрээн 119 хоюнуң 140 хураганнарын, ол ышкаш Ворошилов аттыг колхозтуң кадарчызы эш Теспиниң төрээн 230 хоюнуң 257 хураганнарын бүрүн ажаап доруктурганын парлаан.

Районнар солуннарының сорулгазы болза, коммунизм тудуушкунунуң бүгү адырларында социалистиг чарыштың чорудулгаларын үргүлчү парлаары, партияның XIX съездизиниң шиитпирлерин ажылчы чонга таныштырып өөредириниң талазы-биле болгаш ол сорулгаларны күүседиринче массаның күжүн эвилелдээриниң талазы-биле партия эге организацияларының ажылдарын бүгү тала-биле чырыдары, бот-шүүмчүлелди болгаш адаандан шүүмчүлелди бүгү тала-биле калбартыры, үлетпүрнүң болгаш көдээ ажыл-агыйның эгелекчи-чаартыкчыларының саналдарын чогуур өйүнде деткиири, мурнакчыларның ажылынын дуржулгазын ниитижидип непередири болур.

Агитас-массалыг ажылды ажылчы чоннарның ортузунда чорудуп турарын калбаа-биле чырыдып парлаары эң чугула. Солуннуң бүгү-ле жанрларын ажыглап тургаш, солуннарның редакциялары массаның патриоттуг идепкейин хөгжүдер, бүдүрүлге планнарын долдур болгаш ажыр күүседиринче бүгү-ле күштерни болгаш аргаларны углаар, көдээ ажыл-агый чылын чедиишкиниг доозар, чаа беш чыл планының сорулгаларын амыдырал кырынга боттандырарынче массаны эвилелдээр ужурлуг.

Д. РЫЛОВ.

И. В. Сталинның „ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары“ деп чогаалын болгаш КПСС-тиң XIX съездизиниң материалдарын даштыкыда өөренип турары

ҚЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИҚА

ПЕКИН. Эш И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп генийлиг чогаалы болгаш Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының XIX съездизиниң шиитпирлери Қыдат Улус Республикага улуг сонуургалды болдурган.

«Шицзечжиши» деп сеткүүлдүң «КПСС-тиң XIX съездизиниң төөгүлүг документилерин өөренинер» деп эгелиг мурнуку үүлүнде бижип турары болза: «Бо документилерни өөренир чорук болза, бистиң политиктиг болгаш ажылчы деңнелиристи бедидеринге, бистиң ажылывысты экижидеринге болгаш бистиң тургузуушкунувустуң бүгү талазы-биле чедиишкиннер чедип алырынга канчаар-даа аажок төөгүлүг ужур-дузалыг арганы бээр».

Қыдаттың күрүне албан черлериниң ажылдакчылары эш Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп чогаалын болгаш КПСС-тиң XIX съездизиниң документилерин өөренип кирипкен деп «Женминьжибао» солун бижип турар.

Қыдаттың Коммунистиг партиязының чурттуң янзы-бүрү районнарында комитеттери моон-биле холбаштыр чогуур белеткелдерни чоруткан. Қыдаттың коммунистиг партиязының ТК-зының Соңгу-Төөн чүк бюрозунуң пропаганда килдизи эш И. В. Сталинның ажылының болгаш XIX съездиниң талазы-биле элээн каш илеткелдерни организастаан.

Қыдаттың коммунистиг партиязының ТК-зының Соңгу-Барыын чүк бюрозунуң пропаганда килдизи улуг ажылды чоруткан. И. В. Сталинның ажылын болгаш XIX съездизиниң документилерни өөренирине алдар болдурган хурал чоокта чаа Соңгу-Барыын Қыдатка болган.

И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп чогаалын, КПСС-тиң XIX съездизиниң документилерин болгаш Мао Цзе-дуннуң «Практика дугайында» болгаш «Чөрүлдээлер дугайында» деп чогаалдарын өөренир удуртукчу кадр ажылдакчыларның дөрт ай хуусаалыг курстарын мурнуу Қыдатка организастаар деп шиитпирлээн.

ВЕНГРИЯ

БУДАПЕШТ. Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының XIX съездизиниң шиитпирлеринге болгаш эш И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп чогаалынга Венгрияның ажылчы чоннары улуг сонуургалдыг болуп турар. Венгрияның ажылчы чоннар партиязының организациялары, пропагандистер болгаш политшколаларның дыңнакчылары бо төөгүлүг материалдарны ханызы-биле өөренирине белеткенип турарлар. Съездиниң материалдарын болгаш эш Сталинның чогаалын өөренириниче пропагандистер кирипкеннер.

Боршод комитединге XIX съездиниң дугайында лекцияны шахталарга, тудугларга болгаш улуг-улуг заводтарга номчаан турар. Аңаа эң эки пропагандистерни шилип тургускан. Өөренип турарларга дузаламчы кылдыр Комитаттың солуну тускай чүүлдерни парлап турар. Ында Совет Эвилелиниң, социализмни тургузуп турар чурттарның чедиишкиннерин база капиталистиг чурттарның экономиказының кудулап бадыышкының көргүзүп турар чуруктарны, диаграммаларны болгаш өске-даа материалдарны парлаар деп турар. Венгр-совет найыралдың айының Комитат организациязы Совет Эвилелиниң үлетпүрүнүң, көдээ ажыл-агыйының болгаш культуразының өзүлдезин көргүскен делгелгени тургузуп турар.

КПСС-тиң съездизиниң шиитпирлерин болгаш И. В. Сталинның съездиге чугаазын өөренирине ол ышкаш партия кежигүнү эвес ажылчы чоннар база улуг сонуургалды салып турар. Бекешчаба, Орошхаза болгаш Дюла хоорайларның көдээ ажыл-агыйның бүдүрүлге кооперативтери тараачыннарның күзелин ёзугаар съездиниң илеткелдерин болгаш санал-оналдарын өөренириниң планын чогаадып кылган.

Съезд материалдарын өөренирине белеткелдер өске-даа комитеттерде калбарган.

(СЭТА).

Улустарның тайбың камгалалының Конгрезинге белеткелдер

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ. Улустарның тайбың камгалалының Конгрезинге белеткелдерниң планын ёзугаар ноябрь 22-де болгаш 23-те Парижке тайбың камгалалының улус конгрези болгаш француз тараачыннарның тайбың камгалаарының национал конференциязы болган.

Улус конгрезиниң болуп турган чери делгелгелер паркының канчаардаа аажок улуг залынга бүдүрүлгелерниң, хөй-ниити организацияларның тайбың камгалалының Париж районда чер-чер комитеттериниң болгаш найсылалдың ажылчы чоннарының 50 муң төлээлери олурушканнар.

Ам үеде чоруп турар дайыннарны соксадырының айтырыгларынче, национал хамаарышпас чорук болгаш бүгү чурттарның айыыл чок чоруун хандырары дээш демиселче, база герман айтырыгны тайбың арга-биле шиитпирлээриниң айтырыынче конгресс кол кичээнгейни салган.

«Европа армиязы» деп чагдыныышкынның адаа-биле Барыын Германияны боо-чепсеглендирип турары-биле холбаштыр Францияның айыыл чок чоруунга чаа кыжанының тургустунганын конгресске чүвө чугаалаан кижилер онзалап демдеглеп турганнар.

Конгресс элээн хөй шиитпирлерни үндүрген. Тайбың дээш демиселди күштелдиреринiң болгаш тайбының миллион-миллион талалакчыларының аразынга ажыл чорудулганың чаңгыс эптиин быжыглаарының эргежок чугулазын ол шиитпирлерде демдеглеп турар. Улустарның тайбың камгалалының Венага болур Конгрезинге киржир деп конгресс доктааткан болгаш 30 кижиден тургустунган делегацияны соңгаан.

Француз тараачыннарның тайбың камгалалының национал конференциязынга тайбың дээш демиселге, «улустар аразынга тайбыңның болгаш ак-сеткилдиг кожа-хелбээ харылзааларның политиказын, национал хамаарышпас чоруктуң болгаш хосталганың политиказын» боттандырары дээш демиселге бүгү патриоттарның чаңгыс эптиг болур чоруун чедип алырынче кыйгырып турар резолюцияны хүлээп алган. Ол конференцияның ажылынга чурттуң 72 департаментилеринден 700 төлээлер киришкен.

Тайбыңны болгаш француз көдээ ажыл-агыйны камгалаарының национал тараачын комитедин тургузарын конференцияның киржикчилери шиитпирлээн болгаш ол комитеттиң кежигүннерин соңгааннар.

Улустарның тайбың камгалаарының Конгрезинче төлээлерни база соңгаан.

БРАЗИЛИЯ

МОНТЕВИДЕО. Улустарның тайбың камгалалының Конгрезинге күжениишкинниг белеткел Бразилияда чоруп турар. Белеткелде чоннуң бүгү кезектериниң төлээлекчилери, профэвилел ажылдакчылары, шериглер, чогаалчылар, депутаттар, муниципалдыг чөвүлелдерниң кежигүннери, эмчилер, адвокаттар, башкылар, аныяктар шимчээшкининиң удуртукчулары киржип турар.

Чурттуң бүгү штаттарында тайбың талалакчыларының хуралдары болгаш конференциялары чоруп турар. Тайбың дээш демиселди күштелдиреринiң болгаш Бразилияның тайбың талалакчыларының Конгрезинге киржириниң дугайында айтырыгларны чугаалажып турар белеткелдиң тускай комиссияларын тургузуп турар. Беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбың Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Қыйгырыының адаанда атсалыышкыннары чуртта үргүлчүлеп турар.

Рио-де-Жанейро хоорайның 60 ажыг сураглыг хөй-ниити ажылдакчылары янзы-бүрү политиктиг үзелдериниң кижилери улустарның тайбың камгалалының Конгрезин деткиринче Бразилияның Федералдыг округунуң чонун кыйгырганнар.

Улустарның тайбың камгалалының Конгрезинге белеткелдер талазы-биле конференция Сан-Пауло хоорайга база болган. Ол конференцияга штаттың янзы-бүрү районнарындан 500 төлээлер келген.

Улустарның тайбың камгалалының Конгрези Бразилияның профэвилел организацияларының талазындан улам улуг деткимчени ап турар.

Генерал Артуро Карнаубтуң, Бразилияның национал конгрезиниң депутаттар палатазының секретары, депутат Руи Алмейдтиң болгаш өске-даа элээн хөй кижилерниң деткимче илереткен медеглелдерин «Импренса популар» солун парлаан. Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш делегей талазы-биле Сталинчы шаңналдың лауреады чогаалчы Жоржи Амаду, тайбың дээш демиселге катыжарынче болгаш улустарның тайбың камгалалының Конгрезин деткиринче бүгү чогаалчыларны кыйгырбышаан, мынча деп медеглээн: «Вена конгрези улустарның индири, боттарының улустарының эрге-ажыктарын көргүзер бүгү чогаалчыларның индири болур. Кижи төрелгетенниң эң улуг чаагай чоруу болур тайбыңны камгалаарының шимчээшкининден озаланчак артып калган чогаалчы бодунуң алдарын камгалап ап шыдавас. Улустар Конгрезинге чаңгыс-даа чогаалчы киришпейн барып шыдавас. Бо шиитпирлиг үеде номчукулар бистиң эп-сеткил катыштырыышкынывысты негеп турарлар. Олар болгаш келир үе бистиң ажылдарывыстың судьялары болур».

АРГЕНТИНА

МОНТЕВИДЕО. Тайбың камгалалының Аргентина комитединиң дыңнадыын «Нуэстра палабра» деп аргентина солун парлаан. Аргентинаның тайбың талалакчылары улустарның тайбың камгалаарының Конгрезинче боттарының төлээлерин соңгупкан дугайы ол дыңнадыгда чугаалап турар.

Тайбың камгалалының идепкейлиг киржикчилери-биле кады делегацияның составынга шаанда ол шимчээшкин-биле харылзаа чок турган, ынчалза-даа тайбыңны камгалаарын болгаш быжыглаарын күзеп турар кижилер база кирген.

«Пропоситос» деп аргентина солуннуң дыңнадып турары-биле алырга, Парагвайның тайбың талалакчылары боттарының төлээлерин улустарның тайбың камгалалының Конгрезинче чорудар деп шиитпирлээн. Парагвайның музыкантылар ассоциациязы, Хара районнуң болгаш Асуньсон хоорайның тайбың талалакчылары база боттарының төлээлерин соңгуп алган деп солун демдеглээн.

ДАНИЯ

КОПЕНГАГЕН. Ноябрь 23-те Ольборг хоорайга Соңгу Ютландияның тайбың талалакчыларының инициативазы-биле тайбың камгалалының конференциязы болган. Конференцияга тайбың дээш демиселдиң дугайында илеткелди Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кежигүнү Элин Аппель кылган. Данияга тайбың дээш демиселди калбартып, ол демиселге дани улустуң калбак массаларын хандыдып киириниң болгаш тайбың дээш демисежип турар янзы-бүрү организацияларның аразында харылзааларны быжыглаарының чугулазын Элин Аппель демдеглээн.

Данияда даштыкы шериглерни тургузуп турарынга Элин Аппель шыңгыы удурланган, чүге дээргесл чорук тайбының херээнге бараан болбайн турар болгаш дүшкүүрлүг чорукту улам күштелдирип болур.

Соңгу талакы чурттарның ажылчыннарының чоокта чаа Ослога болган тайбың камгалалының конференциязының ажылының дугайында отчёттуу Кристиан Хансян кылган. Конференцияның хүлээп алганы «Соңгу чүк чурттарының бүгү ажылчыннарынга» кыйгырыгны Кристиан Хансян номчаан.

Венага болур улустар Конгрезинче төлээлер чорудар деп шиитпирни конференцияның төлээлери хүлээп алганнар.

Конференция резолюция хүлээп алган. Даштыкы болгаш иштики политиканың айтырыгларының талазы-биле үзелдерниң ылгавыры турзадаа, конференцияның киржикчилери болза, чуртта чорудуп турар милитаризация үндүрүглерниң улгадырын, шериг албанының хуусаазыпын узаарын, чуртталга тудуунуң кызырлырын болдурар болгаш дайынның айыылын улам күштелдирип турар деп чаңгыс-аай санал-оналдыг болганын ол резолюцияда чугаалап турар.

Германияның ремилитаризациязының айыылын болгаш чаңгыс-аай болгаш тайбынга ынакшылдыг Германияны тургузарының эргежок чугулазын резолюцияда демдеглеп турар.

«Данияда даштыкы шериглерни тургузуп турар чорук Европада дүшкүүрлүг байдалды күштелдирип, оон-биле кады дайынның айыылын күштелдирип турар. Оон аңгыда, тайбың үеде Данияда даштыкы шериглерниң туруп турары даштыкы политика талазы-биле Данияны хүлүй тудуп турар» деп резолюцияда чугаалап турар.

КНО-да Данияның төлээлериниң Қыдат Улус Республиканы болгаш өске-даа чурттарны КНО-га хүлээп алыры дээш, Кореяга тайбыңны чедип алыры дээш демисежирин конференцияның киржикчилери негээннер.

ВЬЕТНАМ

ПЕКИН. Синьхуа агентилелинин дамчыдып турары болза:

Вьетнамның информация агентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, Льен-Вьеттиң национал комитеди (Вьетнамның катышкан национал фронтузу) биле тайбың камгалалының Вьетнам комитеди вьетнам улуска кыйгырыг үндүрген. Ол кыйгырыгда улустарның тайбың камгалалының Конгрезинге изиг деткиишкинни көргүзерин кыйгырып турар.

Ол улуг Конгресс болза, дайын кыпсыкчыларынга удур тайбыңга ынакшылдыг кижи төрелгетенниң демиселинге төөгүлүг чугула болуушкун болур деп кыйгырыгда чугаалап турар.

(СЭТА).

КНО-нуң Кол Ассамблеязының VII сессиязы

Корей айтырыг талазы-биле резолюцияның төлевилелинге совет немелделер

НЬЮ-ЙОРК. Корей айтырыг талазы-биле резолюцияның совет төлевилелиниң эге кезээниң сөөлүнге, түңнел кезээниң бир дугаар парагравынга киирер ужурлуг немелдени совет төлээлер ноябрь 23-те киирген. Немелдеде чугаалап турары болза: «Дайылдажып турар талаларның аразынга тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганың чөпшээрешкен төлевилелинге үндезилээш аткылажыышкынны, өскээр чугаалаарга, ук талаларның кургаг черде, далайда болгаш агаарда дайын чорудулгаларын доп-дораан база долузу-биле соксадырын болгаш база туттурган шериглерни чандырарының дугайында айтырыгны совет резолюция төлевилелинде көрдүнген корей айтырыгны тайбың арга-биле таарыштырарының талазы-биле комиссияның шиитпирлээринче шилчидип бээрин Кореяда дайылдажып турар талаларга сумелээр».

(СЭТА).

—⊙—

Шанхайда Англияның дөрт компанияларының эт-хереҥселдерин хурааганы

ШАНХАЙ. «Шанхай ньюс» солуннуң медээлеп турарын ёзугаар алырга, Шанхайда Англияның дөрт ак ционер компанияларының—Шанхайның трамвай компаниязының, Шанхайның суг дамчыдылга компаниязының, Шанхайның газ компаниязының болгаш «Маккези анд компани» деп компаниязының бүгү эт-хереҥселин хураар дугайында дужаалды Шанхайның шериг-хыналда комитеди ноябрь 20-де үндүрген.

Ол компанияларның ажылчыннары болгаш албан-хаакчыттары ол шиитпирни улуу-биле үүлдүг деп көргеннер. Ол компанияларның профэвилелдериниң удуртукчулары ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыттарның мурнундан ол шиитпирни чаңгыс эп-сеткилдиг деткээнинин дугайын медеглээннер. Бүдүрүлгелерге болгулаан митингилерге даштыкы бүдүрүлгелерниң улустуң холунче шилчээнин ажылчы чоннар өөрүшкүлүү-биле байырлааннар.

(СЭТА).

—⊙—

Вьетнамда дайын чорудулгазы

ШАНХАЙ. Вьетнамның информация агентилелиниң Соңгу Вьетнамдан дамчыдып турары болза, Қара хемде Фу-То чанынга болгаш Нинь-Бинь можуда Фат-Дием чанынга болган чедиишкинниг тулчуушкуннар-биле кады Вьетнамның Улустуң армиязы бодунуң идепкейлиг чоруун Нам-Динь болгаш Қиен-Ан можуларже күштелдирбишаан, дайзынга улуг когаралдарны таварыштырып турар.

Ноябрь 16-да Нам-Диньге Улустуң армиязының шериглери француздарның эжелээни Фат-Диемден мурнуучөөн чүкче 50 километр черде Ан-Кседе дайзынның туружун чок кылып узуткаан. Аңаа дайзынның бир ротазын чок кылган болгаш 19 солдаттарны тудуп алган.

Ноябрь 15-те Улустуң армиязының шериглери Қиен-Ан можуга дайзынның бир ротазын чок кылган. Дайзынның 25 солдаттарын аңаа тудуп алгач.

(СЭТА).

ВАЛЬТЕР УЛЬБРИХТИҢ ЧУГААЗЫ

БЕРЛИН. АДН агентилелиниң дамчыдып турары болза: Германияның Социалистиг чаңгыс-аай партиязының ТК-зының чиңгине секретары болгаш Герман Демократтыг Республиканың премьер-министриниң оралакчызы Вальтер Ульбрихт Германияның Социалистиг чаңгыс-аай партиязының Төп комитединиң хуралынга Германияның национал чаңгыс-эвин катап тургузарының дугайында немец улуска канчаар-даа аажок чугула айтырыгның талазы-биле чугаа кылган. Германияның чаңгыс-аай чоруун катап тургузарынга кандыг-кандыг чооку хемчеглер чугула болурул деп Барыын Германияның чонунуң айтырыынга Вальтер Ульбрихт мооң адаанда харыыны берген:

1. Бүгү Германияның чонунуң хөй кезии Германияның төлээлекчилериниң киржилгези-биле дөрт күрүнелерниң чөвүлел хуралын чыылдырары дээш саналдап турар. Мооң-биле холбаштыр Чөөн болгаш Барыын Германияның төлээлекчилери дөрт күрүнелерниң чөвүлел хуралын чыылдырары дээш негелдени кылыр ужурлуг. Хүн айтырыының дугайында айтырыг дөрт күрүнелерниң чөвүлел хуралын чыырын узамдыктырбас ужурлуг, чүге дээргe Германияга эң-не чугула айтырыглар болур национал катыжыышкын дугайында, тайбың керээзиниң дугайында база эжелеп чагырарының шериглерин Германиядан үндүрериниң дугайында айтырыгларны харугда чугаалажып көрген болгаш Германияның төлээлекчилериниң киржирин (дөрт күрүнелерниң чөвүлел хуралынга—**Ред.**) чедип алыр төлээде. Чөөн болгаш Барыын Германияның төлээлекчилериниң катышкан чөвүлел хуралын чыылдырары күзенчиг болуп турар.

2. Бис ниити-герман соңгулдаларны белеткээри дээш демисежип турар бис. Бонн парламентиниң төлээлекчилериниң боттарының медеглелдери-биле алырга, соңгулдаларның чорудулгазы баштайгы чугула чүүлдерни өөренип көөрүн болгаш соңгулда хоойлузун кады белеткеп кылырын негеп турар. Ниити-герман соңгулдаларны кым чугулалап көрүп турар болдур, ол кижи ук соруулгага ийи парламентилерниң бүрүн эргелиг төлээлекчилеринден ниити-герман комиссияны тургузары дээш демисежир ужурлуг.

3. Улус палатазының саналдарын бундестагтың амга чедир харыылавайн турарының фактызы болза, эжелеп чагырып турар күрүнелер, АҚШ болгаш Великобритания, база Аденауэрниң чазаа Улус палатазының саналын бонн парламентиниң чугаалажып көөрүнге шаптыктаар дээш олче күштүг базыышкынны кылып турарын көргүзүп турар. Мооң ужурундан Барыын Германияның патриотчу күштери боттарының тура-соруун илередип, бодунуң саналын илередиринче бонн парламентини оларның албадаары эргежок чугула.

(СЭТА).

Совет литературага Польшада сонуургал

ВАРШАВА. Польша-совет найыралдың айын холбаштыр Польша Улус Республикада совет уран-чечен литератураның чогаалдарының талазы-биле номчукчулар конференциязы улуг чедиишкин-биле эрттип, совет номнарның делгелгезин болгаш базарын организастап турар.

Чоокта чаа Варшавага совет номнарның номчукчуларының слёду болган. Ол слётту аныяктарның «Служба в Польше» деп организациязы организастаан.

«Служба в Польше» деп организацияның ажылчы бригадаларының калбартып чорутканы «Совет уран-чечен литература совет кыс» деп темалыг калбак дискуссияга киришкен ийи чүс ажыг уруглар слётка келгеннер.

Польшага социализм тургузуушкуну дээш польша аныяктарның демиселинге үлегер-дуржулга болуп турар совет номнарның маадырларының дугайын польша аныяктар улуг өөрүшкү-биле номчуп турарлар.

Катовицахтың культура бажыңынга совет эртем-фантастиктиг литератураларының номчукчуларының конференциязы улуг чедиишкиннig эрткен. Аңаа дагжылар, металлургтар, профэвилел ажылдакчылары, польша шеригнин солдаттары киришкеннер.

Польша-совет найыралдың библиотеказы чурттуң дыка хөй черлеринде совет номнарның делгелгезин организастаан.

Польшаның ажылчы чоннары совет литературага улам-на улуг сонуургалдыг болуп турар. Улусчу Польшада 86 миллион экземпляр советтиң уран-чечен болгаш эртем-техниктиг литератураларын польша дылче очулдуруп парлаан чорук совет номнарга польша улустуң улуг сонуургалының көскү херечизи ол болур.

(СЭТА).

Румынияда эртемниң хөгжүлдези

БУХАРЕСТ. Румынияда эртемниң хөгжүлдезинге эргилделиг үе болза, 1948 чылда Румын Улус Республиканың эртемнер академиязын тургусканы болур. Румынияның эрги академиязы реакциялыг, космополиттиг идеяларның нептередикчизи турган. Ооң чаңгыс-даа лабораториязы, эртем-шинчилелдиң чаңгыс-даа институту чок турган.

Чаа академия элээн хөй улуг-улуг хоорайларда салбырларлыг болгаш 24 эртем-шинчилел институттарлыг болуп турар. Академияның чанында 47 чогаадыкчы коллективтер ажылдап турар, олар боттарының кичээнгейин үлетпүр, көдээ ажыл-агый, кадык камгалал талазы-биле комплексилиг характерлиг айтырыгларны шиитпирлээринче угландырып турар. Академияның эртем ажылдакчыларының ниити саны 700 ажыг кижи болуп турар.

4 чылдарның дургузунда академияның библиотеказы 480 муң том номнар-биле долдунган. Академияның ном үндүрер чери янзы-бүрү ажылдарны эрги академияга парлап турганындан 10 катап хөйнү парлап үндүрүп турар.

Румын эртемденнер метан деп газты үлетпүрге ажыглаарының чаа методтарын, бедик сорттуг болгаш тускай цементини бүдүрүп үндүреринiң чаа технологиязын, отка өртенмес, тускайлакчы материалдарның бүдүрүлгезининң технологиязын ажылдап кылганнар. Энергетика машиналары болгаш дериглери, шын приборлар тургустунган, злак үнүштерниң чаа сорттарын өстүрген. Докучаевтиң—Костычев — Вильямстың чер ажылының сиген ээлчештирилгелиг системазын чурт иштинге ажыглаарының айтырыгларын өөренип турар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор

О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарының 4—98; пропаганда болгаш агитация, уран-чүүл, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң 3—68, иштики информация, бухгалтериянының—3—65.

Б02019 Облкүүскомнуң типографиязы